

Такризи

мукаризи расмӣ ба кори диссертатсионии Саидов Сулаймон Шоххолмамадович дар мавзуи «Ташаккули муносибати хонандагони синфҳои болои ба оила ҳамчун арзиши муҳими иҷтимоӣ дар фаъолияти тарбиявии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Мубрами мавзуи таҳқиқот: Оила асоси пайдоиши давлат ва ҷамъият аст. дар таърихи башар инсоният баҳри рушду инкишофи ҷомеаи мутамаддин тулии қарнҳо ҷаҳду талошҳои зиёд варзида марҳила ба марҳила ба беҳдошти рафтору ахлоқ, бунёди одоби ахлоқ ва оиладорӣ, солимии оила, маърифату фаҳангу ҳамзистӣ, замина гузошта, ки пайваста ташаккул ёфта, пеш меравад.

Муҳаққиқон ба хулосае омаданд, ки тамоми пешравии олам ба солимии оида саҳт марбут аст. пизишкон бар он ақидаанд, ки маҳз вазъи ҳаёти оилавӣ боиси дарозумрии инсон шуда метавонад. Инсонӣ комил танҳо дар оилаи солим ва муҳити солим ба камол мерасад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон зикр намуданд: «Оилаи солим як омили муҳими пайдории давлат аст ва маҳз фарзандони соҳибмаълумот, бомаърифат ва оқилу зирак ба қадри падару модар миллат ва Ватани азизашон расида номбардорони сазовори давлати соҳибистиқлоли ҳеш мегарданд».

Ин буд, ки Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи эълон намудани соли 2015 – «Соли оила» аз 3 феввали соли 2015 таҳти №352-ро, ки ҳадафи он баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли, таҳкими хонавода ва танзими муносибатҳои оиладорист, сокинони кишвар то ба имрӯз ҷонибдорӣ менамоянд.

Таҳқиқотҳои олимони ватанӣ ва хориҷӣ шаҳодат медиҳанд, ки дар насли наврас камтаваҷҷӯҳӣ ба муносибатҳои оилавӣ ва арзишҳои миллии оилавӣ мушоҳида карда мешаванд. Инчунин муҳаққиқ қайд мекунад, ки барои муаллимон дар мавзӯи арзишҳои оилавӣ ва истифодаи онҳо дар кори тарбиявии синфҳои болоӣ адабиёти методӣ кофӣ ва дастраси муаллимон нест. Ҳамин тариқ зарурати омӯхтан, омода намудани маводҳои методӣ – таълимӣ оид ба ташаккули арзишҳои

миллии оилавӣ дар чараёни корҳои тарбиявӣ бо хонандагони синфҳои болоӣ барои муаллимон мубоамии мавзӯи таҳқиқотро муайян кардааст.

Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ ба нақшаи дурнамои корҳои илмӣ таҳқиқотии кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав ба роҳ монда шудааст ва ба концепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муқаррароти асосии Концепсияи рушди оила мувофиқат мекунад.

Қисмати илмии кори диссертатсионии мазкурро чунин арзёбӣ намудан мумкин аст:

- он дар асоси мақсад, вазифаи амиқи таҳқиқот амалӣ гардонида шуда, асосҳои назариявӣ ва методологии масъала дар зерхати андешаҳои илмӣ фалсафӣ-педагогӣ ва педагогӣ-психологӣ таҳлил карда шудаанд;

- фароҳам овардани шароитҳои педагогӣю психологӣю инуишоф ба ташаккули қобилияти муносибати хонандагони синфҳои болоӣ (синфҳои 9-10) барои дарк ва аз худ намудани арзишҳои муҳими оилавӣ дар чараёни дарсу сӯҳбатҳои тарбиявӣ, дар кори озмоишӣ – таҷрибавӣ мавриди санҷишу баррасӣ қарор гирифтааст;

- Барои тарбияи масъулиятшиносӣ талабагони синфҳои болоии муассисаҳои таълимии миёнаи умумӣ бояд фаро гирифта шаванд. Дар ин сину сол хонандагон арзишҳои муҳими тарбияи оилавино аз худ намуда ҳамзамон муносибаташон ба ҷомеа тағйир меёбад, ки ин масъала ба аз худ намудани арзишҳои миллии иҷтимоии оила мусоидат намуда ва татбиқи он амалӣ мегардад.

- дар марҳилаи авали корҳои озмоишӣ, ба он хонандагони синфҳои 9 ва 10 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии рақамҳои 9, 8, 11 шаҳри Бохтар ва рақамҳои 1, 7 ва 26 ноҳияи Кушонӣ фаро гирифта шуда буданд. Муҳаққиқ бо истифодаи иҷрои супоришҳо, сатҳи дониши хонандагонро оид ба арзишҳои миллии оила муайян намуд. Дар заминаи натиҷагирӣ аз марҳилаи мазкур муҳаққиқ роҳҳои бартараф намудани нуқсонҳо, баланд бардоштани сатҳи донишҳои талабагони гурӯҳҳои озмоишӣ бо воситаҳои худомӯзӣ ва сӯҳбатҳо бо омӯзгорони волидон, аз тарафи муҳаққиқ ва муаллимони вобастаи озмоиш тавсияи мутолиаи китобҳои адабиёти педагогӣ, психологӣю асарҳои нависанда ва олимони тоҷик оид ба оиладорӣю одоб ва тарбия.

- дар рафти марҳилаҳои минбаъдаи корҳои озмоишӣ-таҷрибавӣ, нуқсонҳои марҳилаи аввал ба назар гирифта шуданд, фаъолгардонии донишҳо ба воситаи худомӯзӣ, шаклҳои кор бо китоб, иҷрои корҳои

мустақилона мавриди амал қарор дирифтанд. Озмоиши санчиши сатҳи баланд гаштани нишондодҳои гурӯҳи озмоиширо оид ба ташаккули донишҳои иҷтимоӣ ва арзишҳои оилавии хонандагони синфҳои 9 ва 10 намоиш дод. Натиҷагирӣ аз қорҳои озмоишӣ-таҷрибавӣ дар чадвалу диаграммаҳо бо истифодаи қорқарди омӯрӣ нишон дода шудаанд.

Хулосаи бобҳо ва хулосаи умумӣ, тавсияҳои педагогии қорқард ва тавсияқардаи муҳаққиқ ба мақсаду вазифаҳои таҳқиқотӣ мувофиқат менамояд.

Мазмуни матни диссертатсия ва автореферат бо ҳам мувофиқанд.

Асноқӣ ва эътимодноқии хулосаҳо ва тавсияҳо дар диссертатсия зикр шуда:

Муқаррароти назариявии таҳқиқот ба таври қофӣ далелнок қарда шуда, дар асоси таҳлил арзёбии адабиёти илмӣ дар соҳаи методикаи таълим, педагогика ва психология, қори таҷрибавию озмоишӣ оид ба мавзуи таҳқиқот анҷом ёфтанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар семинарҳои илмӣ-методӣ ва илмӣ-амалӣ филиали Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтиос ва бозомӯзии қорқардони соҳаи маориф дар ш.Бохтар, ҷалласаҳои кафедраи педагогика, психология ва методикаи таълими филиали мазкур ва дар иттиҳодияҳои методи муаллимони синфҳои болоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии ҷумҳуриявӣ муҳокима ва мавриди озмоиш қарор дода шуданд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия ба нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо:

- Барои дастрасӣ ба мақсади гузошташуда оид ба ташаккули муносибати арзишноқӣ хонандагони синфҳои болоии нисбат ба оила дар қараёни фаъолияти тарбиявии дарсҳои тарбиявӣ ва қорҳои беруназсинфӣ истифода мешаванд.

- Бо истифода аз воситаҳои гуногуни педагогӣ, ки дар мазмуни қорҳои маърифатӣ, тарбиявӣ, ташкилию педагогӣ, қорабиниҳои тарбиявӣ қой доранд, инқишофи устувори онҳо, ки ба тарбияи шахсият ниқаронида душаанд, ба амал бароварда шаванд.

- Ин мавзу дар мақлисиҳои волидон низ бояд мавриди муҳокима қарор дода шавад.

Нашири натиҷаҳои диссертатсия дар мақаллаҳои тақризшавандаи илмӣ:

Унвонҷӯ 19 мақолаҳои илмӣ ва дастурҳои методӣ ба таъб расонидааст, аз ин ҷумла 6 номгӯй дар нашрияҳои миллии тақризишавандаи феҳристи тавсиянамудаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 6 мақола дар дигар нашрияҳо ба таъб расиданд.

Мутобиқати ба расмиятдарории диссертатсия ба талаботи комиссия: Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферат ба талаботи Дастурамал оид ба тарбияи барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм аз рӯйи ихтис, мақолаҳои ҷопшуда мувофиқ буда, автореферати диссертатсия мазмуни мухтасари диссертатсияро ифода карда, тасаввуроти аниқро доир ба моҳияти таҳқиқоти гузаронидашуда ва натиҷаҳои ва натиҷаҳои бадастовардаи муаллифро медиҳад:

Эродҳо ба таҳқиқоти диссертатсионӣ: Дар баробари дастовардҳо, ки дар боло зикрашон рафт муҳаққиқ Саидов С.Ш. дар қори диссертатсионии худ ба ҷунин камбудихо роҳ додаст.

1. Худи номи мавзу таҳқиқоти таҳрирталаб аст.
2. Дар матни диссертатсия натиҷагирӣ аз қори таҳқиқоти, ки дар ҷадвали диаграммаҳо ҷой дода шуданд, вале мавзуҳои онҳо дода нашудааст.
3. Доир ба методҳои таҳқиқотӣ дар диссертатсия ва автореферат ҷадвали диаграммаҳо зиёд ҷой дода шуданд, ки онҳоро дар шакли баён қардан хубтар аст.
4. Дар истифодаи адабиёт бештар ба адабиёти олимони русу хоричӣ таъя мекунад. аз адабиёти классики тоҷик олимони педагогии тоҷик ягон матне оварда нашудааст.
5. Унвонҷӯ, ба фикри банда аз соли 1986 дар синфҳои 9-10 ҷори шуданди фанни «Этика ва психология оиладорӣ» ва аз соли 1992 ба барномаҳои таълимӣ ворид шудани фанни «Одоби оиладорӣ» барои синфи 9, аз соли 2004 таълими «Одоби оиладорӣ» с.9. хабар надорад. Вагарна ба мазмуни он китобҳо тавачҷуҳе зоҳир мекард ва шояд дар озмоишҳои истифода мебард.
6. Дар матни диссертатсия ва автореферат ба хатоҳои имлоӣ, услубӣ роҳ дода шуданд, ки онҳо ба дарк намудани мазмуни фикр ҳалал мерасонанд.
7. Камбудихои зикргардида арзиши илмии қори таҳқиқотии муҳаққиқро қоҳиш намедиҳанд.

Хулоса

Вобаста ба мубрамият, навгонии илмӣ, арзишмандии таҳқиқоти иҷрогардида ва аҳамияти илмию амалии бадастомада кори диссертационии Саидов Сулаймон Шоххолмамадович дар мавзуи «Ташаккули муносибати хонандагони синфҳои болои ба оила ҳамчун арзиши муҳими иҷтимоӣ дар фаъолияти тарбиявии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор мебошад.

Муқаризи расми доктори
илмҳои педагогӣ, профессор,
ходими пешбари илмии шӯбаи
педагогика ва психологияи
Пажӯҳишгоҳи рушди маориф
ба номи Абдурахмони Ҷомии АТТ

Х.Раҳимзода

Имзои профессор Х.Раҳимзода ро тасдиқ мекунам.

Мудири шӯбаи кадрҳои
Пажӯҳишгоҳи рушди маориф
ба номи Абдурахмони Ҷомии АТТ

Х.Ҳақимова